

AVRASYA BÖLGESEL ULAŞIM KORİDORLARI

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

Geçtiğimiz ay Avrasya bölgesel ulaşım ağlarını gündeme getiren iki önemli ziyaret gerçekleşmiştir: İlham Aliyev'in Moskova ziyareti ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Irak ziyaretinde bölgesel ulaştırma koridorları projeleri ele alınmıştır.

Aliyev'in Moskova ziyareti 22 Nisanda, Baykal-Amur Demir Yolu Hattı'nın 50. yıl dönümü kutlamaları çerçevesinde gerçekleşmiştir. Baykal-Amur Demir Yolu Hattı, Sovyetler Birliğinde Batı Sibirya'nın petrol kaynaklarına erişimi, çeşitli madencilik ve sanayi projelerini yürütmeyi kolaylaştırmak amacıyla inşa edilmişti. Putin, bu demiryolu hattının ülke için öneminden bahsederek, Sovyetler Birliğinde politbüro üyesi olan Haydar Aliyev'in demir yolu hattının denetleyicisi olarak yaptığı katkılarına överek sözlerine başlamıştır. Putin'in görüşmede vurguladığı güncel konu ise Uluslararası Kuzey Güney Transit Koridoru (INSTC) olmuştur. Bu koridor aracılığı ile Kuzey Denizi Rotası'nı Basra Körfezi'ne bağlamayı planladıklarını dile getiren Putin, yeni lojistik yolları sayesinde Avrasya ve Küresel Güney'deki ülkelerin sosyoekonomik kalkınmasının hızlanacağını belirtmiştir. [1] Rusya, bu projeyi özellikle uluslararası yaptırımların yarattığı zorluklar karşısında Güney Asya pazarlarına açılma fırsatı olarak görmektedir.

Aliyev'in Moskova ziyareti, Dağlık Karabağ'dan Rus askerlerinin çekilmesi sonrasında gerçekleşmiş ve bu durumun Aliyev üzerinde yarattığı rahatlık ve güven gözlerden kaçmamıştır. 2020 Dağlık Karabağ Ateşkes Antlaşması kapsamında taahhüt edilen ulaşım bağlantılarının açılması, özellikle Zangezur Koridoru üzerinden Nahçıvan'a ulaşımın sağlanması gibi konular ise masada kalmaya devam etmektedir. Azerbaycan, Rusya'nın desteğini alarak, Ermenistan üzerindeki diplomatik baskıyı artırmaya çalışmaktadır. Ermenistan ise Barış Kavşakları projesi ile ülkesinde altyapıların finanse edilmesini sağlamayı ve kavşak ülke konumuna geçmeyi hedeflemektedir.[2]

22 Nisan tarihinde gerçekleşen önemli diğer bir ziyaret, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Türkiyeden sekiz bakanın katılımıyla Irak'ta gerçekleşmiştir. Bu ziyaret sırasında enerji, tarım, ticaret gibi birçok alanda 30'a yakın antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmalar arasında bölgesel işbirliği açısından dikkat çekici olanı, Birleşik Arap Emirlikleri'nin Enerji ve Altyapı Bakanı ile Irak, Katar ve Türkiye Ulaştırma Bakanlarının katılımıyla imzalanan Kalkınma Yolu projesine ilişkin dörtlü mutabakat zaptı olmuştur.

Kalkınma Yolu Projesinin Basra'da Faw Limanı'ndan başlayarak Irak'tan Türkiye'ye

uzanması, otoyol ve raylı sistemlerle geniş bir taşımacılık ağı sunması beklenmektedir. Güney Koreli bir firma tarafından son aşamaları hayata geçirilen Faw Limanı halihazırda dünyanın en büyük dalga kıranına sahip olması ve kapasitesinin Dubaideki Jebel Ali Limanı'nı geride bırakma potansiyeli ile dikkat çekmektedir. Süveyş Kanalı'ndan ilhamla "kuru kanal" olarak da adlandırılan Kalkınma Yolunun Musul üzerinden geçmesi ile bölgenin yeniden canlanması amaçlanmaktadır.

Dubai Port World'un BAE ile Irak arasında başlattığı doğrudan nakliye hizmeti, Kalkınma Yolu Projesi'nden BAE'nin de yararlanacağını gösterirken, aynı zamanda Katar'ın bu proje vasıtasıyla enerji ihraç edebilme potansiyeline sahip olması, her iki ülkenin projeye destek vermesi için teşvik edici nedenlerdir.

Proje bölgede yeni iş imkanları yaratma ve enerji geçiş güzergahları olarak kullanılma potansiyeli ile önem taşımaktadır. Suriyedeki iç savaş ve Filistin-İsrail Savaşı Avrupa'nın Asya ve Körfez doğal kaynaklarına ulaşması açısından Irak'ı bir alternatif haline getirmektedir. Bununla birlikte, güvenlik konusu Irak için de önemli bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin doğal kaynaklarla ilgili giderek daha bağımsız bir rol üstlenmesi, merkezi Irak hükümeti ile iç anlaşmazlıklara yol açmakta ve bu durum, bölgedeki güvenlik ve istikrarı da etkilemektedir. Bu nedenle Irak ve Türkiye işbirliği ile çözüm yolları üretmeye çalışmaktadırlar.

Geçen sene G7 zirvesinde duyurulan ve Türkiyeyi devre dışı bırakan Hindistan limanlarından deniz yolu ile Birleşik Arap Emirliklerine oradan Suudi Arabistan ve Ürdün üzerinden demir yolu ile İsrail'e ve İsrail'den deniz yolu ile Yunanistana bağlanması öngörülen Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) projesini ABD desteklemişti. Ancak İsrail-Filistin çatışması sebebiyle bölge çok uzun süre istikrara kavuşamayacak görünmektedir ve IMECin uygulanabilirliği bu aşamada ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla Kalkınma Yolu Projesi, IMECe de bir yanıt ve gerçekleştirilebilecek bir alternatif oluşturmaktadır.

Bu süreçte Yemen'deki Husilerin başta İsrail'e yönelik balistik füze saldırıları gerçekleştirdiği, daha sonra Kızıldenizden İsrail'e giden ticaret gemilerini hedef aldıkları görülmüştür. ABD ise Husi hedeflerine yönelik saldırılara, hava operasyonlarına öncülük eden ülke olmuştur. Uluslararası ticareti etkileyebilecek bu durum da alternatif rota gereksinimlerini açığa çıkarmıştır.

Çok modlu taşımacılık ve lojistik koridorlarının geliştirilmesi 1980'lerde başlamış olup, küreselleşme ve dünya ticaretinin hızlı büyümesi bu alana ivme kazandırmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılması, Latin Amerika ve Asya'daki siyasi ve ekonomik gelişmeler, Çin'in dünyaya açılması daha fazla ülkenin dünya ticaret sistemine dahil olmasını sağlamıştır. 1970 yılında uluslararası deniz yoluyla taşınan malların toplam hacmi yaklaşık 2,5 milyar ton iken 2008 yılında bu rakam 8,2 milyar tona ulaşmıştır.[3] Bu gelişmeler, ülkelerin büyüme hedefleriyle birleşerek, bu alanda yeni proje arayışlarını teşvik etmiştir. Bu süreçte öncelikli olarak Türkiye gibi kilit konumda bulunan ülkelerin, bu projelerde öncü bir rol oynaması beklenmektedir.

Fotoğraf: Middle East Monitor

[1] Joint meeting was held between Azerbaijani and Russian Presidents with railway veterans and workers on the occasion of the 50th anniversary of the Baikal-Amur Mainline, *Official web-site of President of Azerbaijan Republic*, April 22, 2024, <https://president.az/en/articles/view/65566/print>

[2] The Government of the Republic of Armenia presents "Crossroads of Peace" Project, *LinkedIn Youtube*, November 18, 2023, <https://www.youtube.com/watch?v=Eysnq8lmQak>

[3] International Shipping Facts and Figures [REDACTED] Resources on Trade, Safety, Security Environment, *IMO (International Marine Organization)*, March 6, 2012, <https://nmsmontereybay.blob.core.windows.net/montereybay-prod/media/resourcepro/resmanissues/pdf/120601shippingfacts.pdf>

Yazar Hakkında :

Gülperi GÜNGÖR, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü [REDACTED] yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 [REDACTED] katılmıştır. GÜNGÖR, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adaydır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan GÜNGÖR, AVİM'de Gayrimükim Uzman

olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "AVRASYA BÖLGESEL ULAŞIM KORİDORLARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 22. Mayıs 07. Erişim Nisan 11, 2026. <https://avim.org.tr/tr/Yorum/AVRASYA-BOLGESEL-ULASIM-KORIDORLARI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır